T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLT : 3

YIRMI IKINCI INIKAT

5 - VII - 1931 PAZAR

Mündericat

	Sayıfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	**2**
2 — Havale edilen evrak	**2**
3 — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyeye maruzatı	**2**
1 — Kütahya vilâyeti mebusluğuna intihap olunan Rasim ve Memet Beylerin intihap mazbataları	2
4 — İstizahlar	**2**
1 — Elâziz mebusu Fazıl Ahmet Bey ve iki arkadaşının, bazı gazetelerin takip ettikleri neşriyat tarzı hakkında Hükûmetçe ne tedbir alındığına dair istizahı ve Hükûmetin itimat reyi alması	2

1 — SABIK ZABIT HULASASI

Refet Beyin riyasetlerile aktedilerek bazı gazetelerin neşriyatı hakkında Hükûmetten istizahı mutazammın takrir kabul ve pazar günü müzakeresi tensip olundu.

Esbak Kadıköy Belediye Müdürü Kemal Bey hakkındaki teklifi kanunî Bütçe Encümenine havale edildi.

Badehu veraset ve intikal vergisile bina vergisi kanun lâyihalarının ikinci müzakeresi icra ve pazar günü toplanılmak üzere celse tatil olundu.

Reis Vekili	Kâtip	Kâtip
	Afyon Karahisar	Denizli
Refet	*Ruşen Eşref*	*H. Rüştü*

2 — HAVALE EDİLEN EVRAK

Tezkereler

1 — Askerî ve mülkî tekaüt kanununun 51 ve 53 üncü maddelerinin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi (Millî Müdafaa, Maliye ve Bütçe Encümenlerine)

2 — Divanı muhasebat reisi saniliğile azalıkları için intihap yapılması hakkında Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi (Bütçe ve Maliye encümenlerinden mürekkep Müşterek encümene)

Mazbatalar

3 — Ceza kanununun 160 ıncı maddesinin değiştirilmesi hakkında 1/27 numaralı kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 14, 45

Reis — *Kâzım Paşa*

Kâtipler : *Ruşen Eşref B.* (AFYON KARAHİSAR) , *Haydar Rüştü B.* (DENİZLİ)

Reis — Celse açılmıştır efendim.

3 — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1 — Kütahya vilâyeti mebusluğuna intihap olunan Rasim ve Memet Beylerin intihap mazbataları

Reis — Efendim; Rasim ve Hacı Memet Beylerin mazbataları usulüne muvafık yapılmıştır. Muallel değildir. Reye arzedeceğim.

Rasim Beyin mazbatasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hacı Memet Beyin mazbatasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 — İSTİZAHLAR

1 — Elâziz mebusu Fazıl Ahmet Bey ve iki arkadaşının, bazı gazetelerin takip ettikleri neşriyat tarzı hakkında Hükûmetçe ne tedbir alındığına dair istizahı ve Hükûmetin itimat reyi alması

Reis — Efendim; istizah takriri okunacaktır:

BÜYÜK MİLLET MECLİSİ YÜKSEK RİYASETİNE

Bazı gazetelerimizin takip ettikleri muhataralı istikamet vatandaşların ve vatanın siyasî izan ve medenî viedanı üzerinde sarih bir fikir şekaveti icra ederek masum ruhları tamamen zehirleyecek mahiyetler almağa başladı. Hale hiç bir faydası olmadığı gibi âtiye de bir çok vehamet ve zarar hazırlayan bu felâketli cereyan karşısında Hükûmet ne düşünüyor?

Millî varlığı istilâya başlayan şu zehirli havadan ammenin viedanı pek mustariptir. Binaenaleyh Büyük Millet Meclisinin vaziyeti mütalea ile bu hususta bir karar vermesini elzem görüyoruz.

Cemiyeti, matbuatın sui istimallerine karşı müdafaa için şimdiye kadar müracaat edilen tedbirlerin kâfi olmadığı meydandadır.

Binaenaleyh kefiyetin Hükûmetten istizahını teklif ederiz.

Elâziz	Aksaray	Ordu
Fazıl Ahmet	*Ahmet Süreyya*	*Ahmet İhsan*

Başvekil İsmet Paşa (Malatya) — Muhterem efendiler; matbuat hürriyetinin sui istimalinin memleketi müteessir ve mutazarrır ettiğinden bahsediliyor. Bundan dolayı Hükûmetten istizah edilmiştir. İstizah müzakeresini açmak için Hükûmetin evvelâ söz söylemesi nizamname icabıdır. Müzakereyi açmak için bir, iki noktayi yüksek dikkatinize arzetmek isterim:

Birisi, mevzubahs olan dert hakkında Hükûmetin kendisine kanunen verilmiş olan salâhiyetleri ve Hükûmet cihazlarına tevecüh eden vazifeleri isabetle ifa ve tatbik edip etmediğidir. Kendimizi muhatap addettiğimiz bu suale müsbet cevap veriyoruz. Hükûmet, kendisine verilen salâhiyetleri isabetle tatbik eylediği kanaatindedir.

İstizahın diğer mevzuu, cereyan eden ahval, mevcut olan tedbirlerin kâfi olmadığını meydana çıkarmıştır. Bu hususta hatiplerin müşahedelerini dinlemek isterim ki, bizim de bir çok müşahedelerimiz vardır. Eğer Meclis mutabık olursa alınması lâzım olan tedbirler hakkında uzun uzadıya izahat arzederim.

Reis — Efendim, bir kere daha evvelden istizah için söz almış zevat vardır. Bunları okuyacağız, bunlardan sonra da şimdi söz isteyen arkadaşları sırasına göre yazacağım. Sıra şudur:

Süreyya Bey, Ahmet İhsan Bey, Mazhar Müfit Bey, Ziya Gevher Bey, Yunus Nadi Bey, Ali Saip Bey, Şeref Bey, Refik Bey, Refik Şevket Bey, Emin Bey, Hamdi Bey, Mustafa Turgut Bey, Yusuf Bey, Nazifi Şerif Bey, Necip Asım Bey, Rasih Bey, Galip Bey, Fazıl Ahmet Bey.

Reis — Başka söz isteyen var mı efendim?

Ahmet Süreyya B. (Aksaray) — Çok muhterem efendiler; Hükûmetimizden yaptığımız istizah takriri altında imzası bulunan arkadaşlarımızdan birisiyim *(İşitemiyoruz sesleri)*. İşittiririm.

Fakat evvelâ takririmizin manasını ve onunla istihdaf ettiğimiz gayeyi teşrih ve tavzih etmeğe lüzum görmüyorum. Takrir katî bir vuzuhla yazılmış ifadesi sarih, matlabı çok meydanda olan bir istizah takriridir.

Yalnız bizi bu takririn yazılıp verilmesine, istizahın yapılmasına icbar eden esbabı, tecelliyatı, vakayii, gidiş tarzlarını teşrih ve tahlile iptidardan ve Heyeti Celilenizi bu hususta bir karar almıya davet etmezden evvel bütün beşeriyet tarihinin bilhassa yüksek Türk inkılâbı tarihinin müvacehesinde yapacağım teşrih, tahlil ve tesbitten evvel bu günün bir hâdisesine temas etmek mecburiyetini hissettim.

Efendiler; bizi istizah takririni vermeğe mecbur eden bazı gazetelerin neşriyatı meyanında, bu günkü makalelerinin mündericatının içerisinden bir-iki fıkradan bahsedeceğim. Bu gazetelerden biri diyor ki:

«Fena vesileler matbuat hürriyetinin boğulmasına kâfi gelecek mi?» Diğer birisi diyor ki: «Bu gün Cümhuriyet tarihinde matbuat hürriyetinin son günü olmayacaktır. Matbuat hürriyeti padişahların elinden Cümhuriyetle beraber alınmış bir haktır. Ona kimse ilişemez. Şereflerine inanmadığımızı iftira ettikleri inkılâpçıların, bir kaç gayretkeşin iddialarile Cümhuriyetin ana hatlarından geri döneceklerine inanmıyoruz».

Efendiler; fena vesilelerle matbuat hürriyetinin boğulmasına karar verilecek midir? diye bir şüphe gösteren bu fıkra karşısında katî ve intihaî bir hüküm ve kanaat olmak üzere çok kısa bir şey arzedeceğim: Biz takririmizle, yaptığımız istizahla ne mutlak bir matbuat meselesini ne de mutlak bir matbuat serbestisi meselesini kasdetmiyoruz. Takririmize esas ittihaz edilen madde bu değildir. Böyle bir tevsim yüksek Türk inkılâp tarihinin karşısında hakikaten uzak, noksan ve yanlış bir telâkkiye delâlet eder. Bizim bu gün Büyük Millet Meclisinde konuşmakta olduğumuz ve konuşacağımız şey - çok açık ve katî bir lisanla ifade ediyorum arkadaşlar - bütün bir milleti ifsat ve idlâle uğraşan, bütün bir memleket huzur ve emniyetini münselip kılmağa çalışan şeni bir düşmanlık, sefil, menfur bir hiyanet, hakikî inkılâp ve Cümhuriyet hainliği meselesidir (*Bravo sesleri)*.

İşte biz bu noktayi istihdaf ediyoruz. Son hâdiseler ve neşriyatlar karşısında aldığımız şemme, gördüğümüz manzara budur. Endişemiz bundandır. Yoksa arkadaşlar samimî bir muhalefet, müfit bir tenkit, salim bir serbest münakaşa kabul ve himayesini hikmet ve gayesine uygun olarak kullanılan matbuat serbestisi, hiç bir zaman Heyeti Celilenizce Hükûmetinizden istizah zemini teşkil etmemiştir ve biz böyle bir vesileye, bir mecburiyete lüzum kalmaması arzu ve endişesiledir ki, bu günkü istizahı yapmışızdır, yapıyoruz. Binaenaleyh bu gün bile bu müphem muzmarı derin ifsatkâr cümlelerle milletin ruhuna uyuşukluk, fikrine bir endişe telkin etmek isteyen insanlar bunu her şeyden evvel böyle bilsinler. Kasdımız bu kadar mübeccel, bu kadar ahraranedir. Ancak çok muhterem arkadaşlar; kirli ellerde ekseriya ve belki daima, muzır bir tatbika tâbi tutulan ve haddi zatinde çok muhterem ve müfit bulunan matbuat serbestisi gibi çok yüksek bir hakkı, mukaddes bir mefhumu adeta bir paravan, bir paratoner gibi istimal etmek için bir kaç gazetenin etrafında beş, on mahlûk toplanmışlardır. Bunlar memleketi anarşiye sürüklemek için her gün bin bir çeşite cüret ve küstahlıkla çalışıyorlar. Tenkit diye, serbest münakaşa diye, fikir hürriyeti diye ancak düşman Devletlerin bozucu ve yıkıcı casus teşkilâtlarile, kiralanmış vatan hainlerile yapabilecekleri mel'anetlerin daha yüz bin kat fazlasını yapıyorlar. *(Bravo sesleri)*.

Şahısları ve hüviyetleri malûm olan bu id-

raksiz, faziletsiz insanların ne yaptıklarını ve daha ne yapmak istediklerini, gizli, menfur emellerini, bütün hilelerini, dolambaçlı plânlarını ve bu şahısların hususî ve şahsî vaziyetlerini ve her birerlerini çok iyi ve biletraf biliyoruz.

Arkadaşlar; bu hilkatte ve bu istidatta olanlar, vatanın her köşesi işgal ateşi altında yanarken, necip Türk milletinin hakkı, istiklâli, haysiyet ve şerefi düşman çizmeleri altında çiğnenirken, onlar yine ayni mahiyette ve zaman zaman daha bariz ve daha hainane şeyler de yapmışlardır. Düşman ordularına girmişlerdir, düşmandan iki kat daha düşman olan ve düşmandan daha mühlik olan sultan ordularına girmişlerdir Millî kuvvetler cephelerde çalışırken, onlar milleti arkasından fakat ta kalpkâhından ve ciğergâhından vurmak istemişlerdir. Anadolu içinde halk arasında irtica, isyan ve ihtilâl ateşleri körüklemişlerdir. Bizler o zaman da bu mahlûkların hepisini, her şeylerini bu günkü gibi çok iyi ve biletraf biliyorduk, onlar hiyanetlerinde devam ettiler, biz imanımızı muhafaza etmekte sebat ettik, bu gün de olduğu gibi.... Ne müstevlilerin harp kuvvetleri, ne de hainlerin bin bir çeşit hile ve melânetleri bizden hiç bir şey aşındıramadı. Maneviyatımızda en küçük bir sarsıntı yapamadı. Millî gayemizden bize en ufak bir şey bile kaybettiremedi. Bunun için bizden en ufak bir feragat temin edemedi. Onların bütün bu savlet ve muhacemelerinin bizim ruhumuz ve akidelerimiz üzerinde hiç bir tesiri olmadı. Bu gün de olamıyacağı gibi... Bütün mücadele senelerinde onlar mütemadiyen hainane, melûnane hareketlerinde devam ettiler. Bize en mühlik darbeler tevcihinde musır oldular, fakat bu darbeler bizi sindirmedi, yıldırmadı, basiretimizi, gayretimizi artırdı. Bu gün de artıracağı gibi... Nihayet efendiler, çalıştık, azim ve imanımızdan hiç bir şey bırakmıyarak maneviyatımızdan hiç bir şey yıpratmıyarak çalıştık, vatan kurtuldu, millî hakimiyet ve istiklâle hakikî olarak ilk defa kavuştuk. Daha mücadele devresinde iken millî hakimiyeti kabul ve ilân ettik. Kurtuluşu müteakip te Cümhuriyeti tesis ve ilân ettik. Muasır garp medeniyetinin, insanlığın refah ve saadetlerine yetişebilmek için vatan ve milletimizi bunların inamı gûna gûnuna mazhar kılabilmek için, ancak asırlar içerisine sıkıştırabilecek, büyük, mühim ve muazzam bir inkılâp yaptık. Fakat efendiler; inkılâp ve Cümhuriyetin tatlı semerelerini millete iktitaf ettirmek istediğimiz şu esnada o hilkat ve istidatta olan sefil insanlardan bethaht ve bethah bir zümre yine karşımıza çıkıyor, fakat bu defa harp cephelerinde değil, harp cephelerinden daha hassas ve daha nazik olan matbuat cephesinde birer mevzi ahzetmek suretile karşımıza çıkıyorlar. Garip olan ve mucibi teessür bulunan nokta şudur ki; inkılâbın, Cümhuriyetin ibda ve himaye ettiği tenkit, serbest münakaşa gibi hakları, hürriyetleri bu bizim de hakkımızdır, bizim de hürriyetimizdir diye onları sui istimal etmek suretile bizzat hak ve hürriyet aleyhinde inkılâp ve Cümhuriyet aleyhinde zehirli ve sihirli birer silâh gibi istimal etmek cüret ve melâneti ile karşımıza çıkıyorlar....

Arkadaşlar; hepimiz çok iyi anlamışız ve çok iyi dikkat etmişizdir; bu bethahtlar o kadar iftiracı, o kadar hayasız ve o kadar tezvirci, o kadar bozguncu ve yaygaracıdırlar ki; vatancı, inkılâpçı ve cümhuriyetçi olan zümrenin inkılâp ve cümhuriyetperver muharrirlerinin matbuat sahasında beliren azîm tehlike karşısında milleti irsat ve ikaz için yazdıkları yazıları milleti irşat için bethahlarla yapılan mücahedeleri memleketin ve fırkamızın başında bulunan muayyen zevatin tesirile, kerhen yazılan makaleler şeklinde gösteriyorlar. Bu iğrenç yalanı, bu melun iftirayı mütemadiyen milletin yüzüne ve kulağına hiç utanmadan ve hiç düşünmeden haykırıyorlar. Düşünmiyorlar ki; tenkit, neşir, kelâm, matbuat hürriyeti, denilen yüksek mefhumları bu memlekette filen tecelli ettirenler o muharrirlerin de dahil oldukları halkçı, inkılâpçı, itilâcı zümredir. Evet utanmıyorlar ki; kendilerinin de tenkit hakkıdır, fikir hürriyetidir, tefekkür hürriyetidir, neşir hürriyetidir ve serbest münakaşa hakkıdır diye kirli ellerinden zehirli ve sihirli birer silâh halinde tuttukları ve ..... milletin âli ve aziz menfaatleri aleyhine tevcih ve istimal ettikleri bu hakları ve bu hürriyetleri maalesef kendileri de bu vatan üzerinde yaşadıkları bu milletin arasında bulundukları için yine bu inkılâpçı, cümhuriyetçi ve milliyetçi zümrenin sayesinde ellerinde tutabiliyorlar ve daha çok şayanı dikkattir ki bu adamlar, yüksek hissi selimi her hakikati keşif ve idarake çok muktedir ve müsait olan büyük Türk milletini, bütün bu ifsatçı ve iftiracı neşriyatlarile imansızlığa, faziletsizliğe, namertliğe, kadirnaşınaslığa sevketmek istiyorlar. Onlar buna katiyen iman etmişlerdir ve bu iman iledir ki müfsit ve tezvirci neşriyatlarına hâkim olan ruh budur, böyledir.

Arkadaşlar; bu iftiracı, tahrifçi, tezlilci ve tahkirci insanların bu düşman matbuat muharrirlerinin hiç değilse son günlerde neşrettikleri makalelerden bir kaç parçayı misal olarak muhterem heyetinizin celil huzurunda, büyük milletin yüksek huzurunda, Türk inkılâp tarihi karşısında okuyup tahlil ve teşrih etmekliğime müsaade buyurmanızı istirham edeceğim.

Hepimizin hatır nişanıdır ki Heyeti Vekilemiz, dünyaya şamil olan ve bütün Devletler meyanında belki en az bizim üzerimize sui tesiri görülen büyük iktısadî buhranın her millete iltizam ettirdiği tasarruf zihniyeti altında hareket etmiş ve bir çok noktalarda tasarruf menabii taharri ederken kendi otomobilleri meselesini de mevzubahs etmişti. Bu münasebetle bu düşman - düşman denilmek daha doğru olur - gazetelerden birisinin yazdığı bir makalede yazıya hâkim ruhu gösteren bir fıkrayı okuyacağım. « Hükûmete düşen vazi-

fe, kendisine ait olan karar Büyük Millet Meclisinde reddedilirse istifa etmektir».

Bu ne demektir arkadaşlar, hatırlarsınız ki, Heyeti Vekilemize yüksek ve pek mühim vazifelerinin icabı olarak Büyük Millet Meclisi tarafından kanunu mahsusla tahsis edilmiş bulunan otomobilleri de kaldırmamızı bir tasarruf zemini olarak Hükûmet bize teklif ediyordu.

Bu Hükûmetin yüksek bir feragati nefis nişanesi olabilir. Fakat onların bu feragatini milletin mümessili yegânesi olan Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmediği takdirde her hangi devlet umuruna ait kararlarında da bir isabetsizlik şemmesi bulunduğu hükmü tezvirile kendilerinin mevkii iktidarı terketmeleri mi lâzımgelir demek değil midir?.. Bu kadar küçük, adi, ehemmiyetsiz hâdiseleri teşviş ve ifsat için vesile ittihaz etmek değilmidir? ... Bu günkü rejimi yaratan ve yaşatan bir fırkanın çok muhterem olan İcra Vekilleri Heyetinin yıkılmasını ve mevkii iktidardan uzaklaşmasını temin için efkârı âmmeyi böyle bulandırmak isteyen insanların ne mahiyette ve ne haleti ruhiyede insanlar olduğunu böyle yazılardan da pek alâ takdir edebilirsiniz.

Diğer bir makalede « istipdat ve meşrutiyet devirlerinden kalanlar (bunlar gûya biz olacağız!.....) kara topraklara gömüldükten sonradır ki Cümhuriyet tam mânasile feyzini gösterecektir» diye başlayor. «Maziden kalan unsur idamei hayata fırsat buldukça bizim gibi gençler ve Cümhuriyetperverlere - yani onlar Cümhuriyetperver oluyorlar - düşen vazife onların böyle sureti haktan görünerek meşru veya gayrimeşru hareketlerini imhaya çalışmaktır».

İntakı hak kabilindendir ki, karşımızda bulunan bu düşman, memleketi sevk ve idare mesuliyetini taşımakta bulunan insanların meşru hareketlerini de imha etmek kararını vermiş olduklarını kendi itiraflarile bize anlatan hainlerdir.

Devlet bütçelerinde yapılan tasarrufat için maaşat miktarından ve memurin kadrolarından aranılan imkânlara karşı neşrettikleri yazılardan bir fıkrayı da okuyacağım: (Hâmisiz ve kimsesizlerin yine bu vaziyette yanıp gidececkleri anlaşılıyor) bu ilk ve son bir sözdür. Bu söz memurin kütlesini tahrik etmek ve Hükûmete karşı nefret hissi ile müteharrik bir hale getirmek için ankastin ihtiyar edilmiş bir gaflettir. Bir tahkirdir.

Çünkü efendiler, ferdası günü neşredilen bir makalede bu defa Cümhuriyet Halk Fırkası ve onun hükûmeti methedilerek memurların düruğu maslahatâmiz etiketi altında yalançılık ve faziletsizlik eden bir zümre olduğunu söyliyorlar.

Bu gün tahrik etmek istedikleri zümreyi hükûmete hücum etmek suretile ve prensiplere, rejime hücum suretile, yarın tezyif etmek istedikleri o memurin kütlesini hükûmete istinat etmek suretile tezlil ve tahkir ederler. Bu suretle ortalığı karıştırmak ve bulandırmak isteyen bu mütefessih ruhların ika ettikleri melâneti izah için şu iki misali aldım: Yine diyorlar ki; (1926 da maaşat yekûnu 46 milyon lira idi; son beş sene zarfında memur adetleri o kadar çoğalmıştır ki, Hükûmet muamelesi tamamen kırtasiyeye boğulmuş ve maaşat yekûnu 66 milyona çıkmıştır. Beş seneden beri devam eden bu israfata şimdi nihayet vermek isteniyor, bunun için de 1300 memur çıkarılacaktır ve tabiî himayesiz kimseler bu baziçede yine yanacaklardır).

Efendiler, müfrit bir ruhun bütün gayesi, rejimi yaratan ve yaşatan zümreyi millet nazarında düşürebilmek, memlekete umumî bir ümitsizlik ve betbinlik yaratabilmek için her vasıtaya müracaat ederek izharı melânet etmektir. Bunun için de her yalanı ihtiyarda hiç bir mahzur görmüyorlar. Çıkarılacak memur adedinin 1300 kişiden ibaret olduğu madam ki onlarca kabul edilmiştir, bu miktar 1926 dan sonra geçen seneler zarfında tezyit edilmiştir ve bu yüzden 46 milyon maaşat faslı yekûnu 60 küsur milyona çıkmıştır ve Devlet muamelesi kırtasiyeye boğulmuştur. Şimdi bizde beş seneden beri yapılan bu hareketten, bu israf hareketinden dönmek istiyoruz, hakkalinsaf düşünmelidir ki, 1300 memur ilâve edildi ise bunlara vasatî 100 - 200 lira maaş verildiği farz ve kabul edilirse - ki hakikat böyle değildir - bütçede nihayet yapacağı fark 2, 2,5 milyondur. Bunu kendileri de pek iyi hesap edebilirlerken an kastin 20 milyon diye gösteriyorlar, maksat millet hazinesini idare edenlerin çok israf ve tebzir edici insanlar olduğunu millet nazarında tebellür ettirmektir, millete böyle yanlış ve yalan bir fikir telkin etmektir. İşte bu yazılar, bu mahiyette her gün temadi ve tevali eden neşriyat bile bize bunların düşman ruh ve mahiyetlerini pek alâ tebellür ettirebilir...

Efendiler; bu milletin inandığı mukaddesata, bu milletin hürmet ettiği büyüklerine ehemmiyetsizlik attettirmek, milleti mukaddesata merbutiyetten, büyüklere hürmetten uzak düşürerek, manen, ahlâkan, hissen zafa uğratmak için Dumlupınarın tahakkukundan bir gün evvel onu inkâr etmek, tahakkukuna imkân vermemek körlüğünü gösteren insanlar bu gün Dumlupınar bir hakikat bütün ensali atiyeye şeref ve fahir verecek bir vakıa olduktan sonra onun ehemmiyet ve müessirini inkâr etmek küfranını göstermekten bile çekinmiyorlar. Dumlupınara, istihlâs mücadelelerinin bin bir harikalarına bunlar birer mazidir, mazide ne de olsa bir irtica şemmesi vardır diye istihfaf ve tezlil etmek istiyorlar...

Halbuki; arkadaşlar size bu gün uzak maziden bir Nikboli seferinden bahsetsem içinizde Türklük azim ve şehametinin insanlara gurur ve azim veren kuvvetini hissetmez misiniz? Bir Nikboli seferi insanlarda böyle tahassüsler, kuvvetler yaratıyor da bir İnönü, bir Dumlupınar mazidir diye hatırai enamdan silinmek mi isteniyor?... Efendiler bunlar her mukaddesata, her yüksekliğe hücum etmişlerdir. Şimdi diyorlar ki; fena vesileler

matbuat hürriyetinin boğulmasına kâfi gelecek midir? Fakat feyiz ve şereflerine itimat ettiğimiz ve fakat itimat etmiyoruz iftirasına maruz kaldığımız inkılâpçıların, büyük ibdakâr insanların bir kaç idlâlkârın tahrik ve teşviklerile matbuat hürriyetini tahdit etmeyeceklerine kanaat ediyoruz diyorlar.

Efendiler; matbuat; bu asrın en büyük kuvvetlerinden biridir ve böyle olduğu içindir ki hüsnü istimal edildiği takdirde faidesi ne kadar çok olursa muzır ellerde fena tatbiklere maruz kaldığı zamanda tevlit edeceği felâket, intaç edeceği mazarratlar o nisbette büyük ve müessir olur. Matbuat bir müessesedir, hürriyet bir hak. Her hangi bir serseri umuma ait bir müesseseyi ve hakkı eline alıp şahsî menfaati, şahsî hırsı ve muzmarı için istediği gibi kullanabilir mi?.. Buna müsaade edilen memlekette ne müessesenin ne de hakkın mana ve mahiyeti anlaşılmamış demek olur.

Arkadaşlar; İstanbul tramvaylarına menafii umumiye ile alâkadardır diye kontrol vazediyoruz da ondan daha fazla menafii umumiye ile alâkadar olan matbuatı, hüviyet ve şahsiyetleri malûm bir kaç serserinin eline hak ve hürriyet aleyhine istimal edilen keskin bir silâh gibi «haktır» diye tamamen kayitsiz ve kontrolsuz olarak hangi zihniyetle bırakabiliriz. Bizim memleketimizde bilhassa bu nokta çok şayanı dikkattir. Bütün medenî, muasır memleketlerde kontrolsuz hiç bir kalem işleyemez. En hürriyetperver, merahili medeniyenin kusvasına kadar yükselmiş memleketlerden misal almak isterseniz oralarda gazeteler muhakkak ya büyük şirketlerin, ya cemiyetlerin veyahut fırkaların elindedir ve bu gazetelerde çalışan muharrirlerin kalemi bu müesseseler, cemiyetler ve bu fırkalar kontrolu altındadır ve bizatihi bu fırkalar, cemiyetler, şirketler de Hükûmetin kontroluna tâbidir. Bizde nasıl oluyor da bir tek adamın eline bütün bir milletin menafii ile alâkadar olan matbuat müessesesi, kontrolsuz, kayitsiz, şartsız bırakılabiliyor. Hükûmetten bunu bu hususta ki noktai nazarını soruyoruz.

Arkadaşlar; nihayet hürriyeti matbuat, serbest münakaşa, fikir ve neşir hürriyeti istimal ediyoruz diye kâinatı fesada, velveleye, yaygaraya veren, ellerindeki hak denen, hürriyet denilen bu mukaddes mefhumları millet, inkılâp, Cümhuriyet aleyhine suiistimalden bir an feragat etmiyen betbahtlar bilmelidirler ki, başkasının cebine elini sokan bir yankesicinin kolunu tutan polise o yankesicinin «efendim benim masuniyet ve hürriyeti şahsiyem var ve o mukaddestir» demesine ne kadar hak verebilirse şunun, bunun namuskâr insanların şeref ve haysiyetine kalem uzatan fazilet düşkünü küstahların da kalemleri kırılırken efendim, tahrir ve neşir hürriyeti mukaddesi iddialarına o kadar iltifat olunur, o kadar hak verilebilir!... *(Şiddetli alkışlar, bravo sesleri).*

Bütün mütefekkir beşeriyetin tahtı tasdikında olan bir hakikati ifade ediyorum; bu hakkın ve hürriyetin suiistimalcileri pek eyi bilmelidirler ki, hey yerde ve bilhassa Cümhuriyet Türkiyesinde teşkilâtı esasiye kanunu; namuslu vatandaşlar kanunudur.

Namuslu vatandaşlara verilen hakların, hürriyetlerin kanunudur ve bunların hüsnü istimalini âmir olan kanundur *(Alkışlar).* Mümkün olsaydı bu memlekette bu günkü rejimi, inkılâbı ve kurtuluşu yaratan ve yaşatan en büyük adam zümresinin Hükûmetinden şunu isterdim: Bir muharrire bu günkü türk münevverinin vazifesi ne olduğu, mes'uliyeti ne olduğu ve mefkûresi ne olduğu, evvelce sorulmalı ondan sonra bunlara imtiyaz ve neşir hakları verilmeli idi. Fakat filiyat ve tatbikat belki bunu mümkün kılmıyabilir.

Efendiler; son söz olarak şunu arzetmeliyim ki: bilhassa Hükûmetin nazarı dikkatine vazetmeliyim ki, mutlak hak ve mutlak hürriyet diye amelî hiç bir mefhum yoktur, mevcut olamaz. Alman milletini yetiştiren büyük adamlardan birisi diyor: hürriyet bağlılıktır, mes'uliyettir, vazifedir ve müşterek duygudur diyor. Bu, çok doğrudur. Ve bu ilmî, bu yüksek menfaatin icabatıdır ki kendisinde vazife ve mes'uliyet hissi olmıyan, bu günün müşterek duygusu demek olan kurtuluş ve istiklâl prensiplerini benimsemiyen insanların hür olmaları değil zabıta nezareti altında yaşamaları bizatihi hak ve hürriyetin mahfuziyeti için bir vecibe, bir şeritadır... Binaenaleyh Hükûmetimizin bu cihetleri ve bu yüksek esasları nazarı dikkate alarak uzun uzadıya izah ettiğim mahiyeti menfurede istimal edilen hak ve hürriyet kelimelerine istinat ile onları suiistimal eden düşman matbuatın bozguncu, fesatçı ruhuna karşı mâni olacak kat'î tedbirler alsın... Talebimiz budur *(Bravo sesleri, alkışlar).*

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Arkadaşlarım, kanunu esasî ile idare olunan ekseri devletlerde olduğu gibi bizim de teşkilâtı esasiyse kanunumuzda matbuata ait olan bir madde vardır ki, o maddede (matbuat, kanun dairesinde serbesttir). der. Efendiler, bu meselede en nazik olan cihet işte o kanunun sureti tanzimindedir. Bu kanun ne suretle tanzim edilmelidir. Biliriz ki, bu kanun üç şekli ihtiva eder, üç suretle tanzim olunabilir. Birincisi; kanun mefkuttur, denecek bir şekilde yapılabilir. İkincisi; kanun mutedil bir şekil ihtiva eder. Üçüncüsü; kanun müstebittir. Fakat müstebit kanun, bizim asla hatır ve hayalimizden geçmez. Şu halde yapacağımız kanun için mikyas ve miyar nedir. Hangi şeyi mikyas ittihaz ederek matbuatı kanun dairesinde tesise gideceğiz. Zannı acizanemce yazıcının derecei irfanı, hali ve şanı ve okuyucunun derecei tahammülünü aramak lâzımdır. Şimdi arkadaşlar, ilim ve irfanına, fazıl ve kemaline hakikaten şahit olduğumuz ya-

zıcı arkadaşlarımızdan sarfınazar fakat bu gün tenkittir diye, muhalefettir diye kalem oynatan, küfür saçan bu yazıcıların ahvaline bakalım. Malûm olan bu yazıcıların tercümei hali ve mazileri ve hatta mazi denilmeyecek kadar pek yakın olan işgal zamanında ve mücadelei milliye zamanındaki efal ve harekâtı cümlemizin malûmudur. Biz müsbet ve fikre müstenit bir tenkit ve muhalefete kemali hürmetle boyun eğeriz. Fakat bu gün bu tenkit faaliyetinde ve muhalefet vadisinde hiç müsbet fikir beyan etmeyerek, yalnız ve yalnız bütün hakikati inkâr ederek hiç bir şey yoktur diye bazan sinsi sinsi, bazan daha cesurane ve hainane zehirler saçan bu mahut kalemlerin mazisi nedir? Efendiler, pek âlâ biliyoruz ki mücadelei milliye zamanında bu adamlar, mücadele edenlere karşı; celâli eşkıyasıdır, dediler. Yine bu adamlar; işgal zamanında bu beyaz ay yıldızlı kırmızı bayrak artık bu memleketin saadetini temin edemez, başka bayraklar arayalım dediler. Böyle diyen adamlar mücadelei milliyeyi çok fena gören, bize haindir diyen bu adamlar bu gün karşımıza çıkıyor. Bunlar çok büyük vatanperverdirler. Meğerse hain biz imişiz. Mücadeleye iştirak eden bütün vatanperverlere ellerinden gelse, haini vatan diyecekler. Aşkolsun! fakat efendiler, bu gün işte ay yıldızlı kırmızı bayrak bu memlekete saadet getiremez diyen alçaklar, mücadeleye iştirak edenlere serseri adamlardır, diyen adamlar en büyük vatanperverdirler. Tenkit, her şey onlardadır. Efendiler, neyi tenkit edelim? Şimendifer yaparsınız, vay efendim, şimendifer yapılır mı? Ecdadımızdan tevarüs ettiğimiz develer vardır, arabalar vardır. Bu vesaiti nakliye dururken ecdadımızın kemikleri üzerine ray dizilir mi? Pek âlâ, yapmıyalım. Deve ile gidelim. Aman efendim, olur mu? Kaçıncı asırdayız. Ne yapalım efendiler, ne yapalım ve yine bütün dünyada bir buhran var, tasarruf yapalım, ne tasarrufu efendim, biçare memurları eziyorsunuz, atıyorsunuz, bu tasarruf mu? Yapmıyalım efendiler bu ne demektir. Binlerce herifleri toplamışsınız millet bunlara bu parayı veremez. Pek iyi, ne yapalım. Müsbet bir fikir yoktur efendiler. Efendim, işte çalışıyoruz, iktısada çare arıyoruz. Bu tedbir değildir, derler. Tedbir nedir diye sorarsanız, cevap yoktur. Efendim, işte bir Dumlupınar, Dumlupınar nedir. Ehemmiyeti yoktur. Başkumandanlık muharebesi. Ehemmiyeti yoktur. Mazi nedir, mukaddesat nedir, şahsî şeref ve haysiyetler nedir. Ya ne vardır? Hürriyeti matbuat vardır efendiler, hürriyeti matbuat vardır. Pek âlâ hatırlarsınız ki, hürriyeti matbuat ta diğer hürriyetler gibi başkalarının hürriyetine taarruz etmemekle tahdit edilmiştir. Evet hürriyeti matbuat vardır. Fakat diğer hürriyetler gibi başkalarının hürriyetine tecavüz etmemekle tahdit olunur. Meselâ efendiler; benim hürriyeti şahsiye ve iktısadiyem vardır. Ben ticaret yapabilirim, lokanta açabilirim. Fakat efendiler açtığım lokantada mağşuş yağ ve kokmuş yemek bulunduğu zaman hürriyeti şahsiye mevzubahs olmaz. Kanun pençesini atar. Ya efendiler; biz matbuata mekteptir, diyoruz, mürebbidir, diyoruz. Demek ki matbuat fikir ve ruhun gıdasini veren bir vasıtadır. Pek alâ, fikir ve ruhun gıdası böyle tağşiş edilmiş, kokmuş zehirler mi olacaktır? hürriyeti matbuat bu mudur? Efendiler, ondan hürriyetten bahsederler ve sonra derler ki: biz mahvolduk, serbestii matbuat yıkıldı, dünya yerinden oynadı.

Efendiler serbestii matbuat maskesi altında bir vatandaşın şan ve şeref ve haysiyeti ile uğraşılır, sonra bütün rejime ve Devlete ve en nihayet bunların kuvvei muhassalası olan en büyük bir makama yani, Gazimize kadar taarruz edilir. Hürriyeti matbuat bu mudur? *(Kahrolsun sesleri).*

Evet hürriyeti şahsiyemiz vardır, biz demokratız, amma bizim demokrasimiz başka bir demokrasidir. Tarihin hiç bir millete yazmadığı bunca felâketlerden, bunca ıstıraplardan, bunca elemlerden sahte hürriyetin cinayetlerinden, en nihayet büyük harbi umuminin tecrübelerinden istihraç ettiğimiz bir demokrasiyi biliriz. Bizim bildiğimiz demokrasi budur *(Bravo sesleri).*

Biz demokrasiyi; vatanın saadet ve selâmeti için vatandaşın refah ve saadeti için önümüzde yürüyen Büyük Gazinin demokrasisini biliriz *(Bravo sesleri, sürekli alkışlar).*

Efendiler; biz işte memleketi saadete, vatandaşı refaha sevkeden bir mektebin evlâtlarıyız. Bir meslekin salikleriyiz. O mektep te Kemalizmdir.

Biz Kemalistiz efendiler; biz ancak ve ancak Kemalizm mektebinin evlâtları, serbestii matbuatı takdis etmekle beraber diğer vatandaşların hukuku sairesine tecavüze müsamaha edeceklerden değiliz *(Bravo sesleri).*

Efendiler; bizim istediğimiz şudur: istediğini yazsın, küfretsin, sövsün, zaten başka işleri yoktur «vur fakat dinle» dediği gibi sövsün yazsın fakat mahkeme huzurunda vatandaş pek seri bir surette hakkını alabilsin. istediğimiz budur. İstırap gören vatandaşın haysiyet ve şerefinin gayet seri bir surette adalet huzurunda müdafaa edilmesini istiyoruz. Biz diyoruz ki; eğer mevcut kavanin adaletin seri tecellisine bizi isal etmiyorsa vekillerimiz düçarı ıstırap ve tecavüz olan vatandaşın hakkını adalet huzurunda serian alacak bir kanun getirsinler. Yoksa hürriyeti matbuatı kaldırmız, heriflerin boğazını tıkayın demiyoruz. Maamafih Nasrettin Hocanın dediği gibi (külâh beni boğacaksa daha evvel ben onu boğarım). Bunlar eğer bu zehirli neşriyatlarına devam ederlerse, şüphesiz ki cezalarını görürler.

Bunlar ayni zamanda kabadayıdırlar da. Bir tanesi diyor ki, (kelleyi koltuğumuzun altına aldık, kanlarımızı dökeriz).

Rasıh B. (Antalya) — Onu söyleyen mutlaka yahudidir *(Handeler).*

Mazhar Müfit B. (Devamla) — Efendiler, bu

masa başı kabadayılarını çok gördük, bunların yakın bir zamanda adalet huzurunda titreyerek istiğfar ederek, yerlere kapanarak: Aman biz yaptık siz yapmayın, dediklerini de gördük. Bizi tehdit etmek istiyorlarsa, bu vadide bizi çok gördüler. Binaenaleyh benim talebim, ve zannederim cümlemizin talebi, hiç bir zaman hürriyeti matbuatı boğmak, serbestii matbuatı öldürmek hatırımızdan geçmiyor. Yazsın, fakat tecavüz ediyorsa, tecavüz edilen adam hakkını serian alsın. Madamki korkmuyorsun yaz, işte adalet huzuru, belki haklı çıkarsın.

Saniyen efendiler; bir şey daha istiyoruz. Madamki matbuat murebbi ve madamki bir mekteptir. Bu mektep muallimlerinin suizanla müştehir, ahlâktan bihaber bir takım derbederlerden ibaret olmasını istemiyoruz. Madamki bana fikir ve ruh veren matbuattır. Bu fikir ve ruhu bize verdiği gibi, evlâtlarımıza da ayni fikir ve ruhu verebilecek erbap adam istiyoruz. Dolandırıcılık eden ve bir takım masumlar aleyhine küfürler savuran muharrir istemiyoruz. Efendiler, bize bir terbiye fikri verecek olan yazıcılarımızın behemehal tahsil görmüş, ilim ve irfana malik zevattan olmasını istiyoruz. Bizim istediğimiz efendiler namuslu, tahsil görmüş, muktedir insanlardır. Yoksa hapishaneden kaçmış, eline bir kalem alarak gelip masaya oturmuş insanlara mı muharrirlik verelim? Hulâsa efendiler; bizim istediğimiz; gazetenin sahibi yani müdürü mesul diye bir şey çıkarmışlar. Böyle müdürü mesul diye zavallı bir adamı getirirler. Sonra her hangi bir hâdise karşısında bu zavallı adam mahkemeye gider ve hapiste yatar. Muharrir efendi yine masasının başında söğmekte devam eder. İşte biz diyoruz ki; böyle müdürü mesul yani sahibi imtiyaz olan, bir gazetenin başmuharriri veyahut o gazeteye imzasını koyan muharrir kimse bunlar bir vatandaşa hücum ettikleri zaman, onun şahsı ve şerefile oynadıkları zaman bu yazıları yazan kimse, o mesul olsun, haklı ise beraet etsin, değilse cezasını görsün. Bizim istediğimiz kanun budur efendiler *(Çok doğru sesleri)*.

Hulâsa efendiler; bu hainler - hakikaten haindirler - muntazaman zehirlerini saçmaktadırlar. Bunlar yılan gibi bir parça güneş görünce zehirlerini saçarlar. Fakat bazan da öyle sinerler ki bunlar bir hayava bakarlar.

Efendiler; bunun misali de var: Şeyh Sait isyanı, Menemendeki Kubilây meselesi nedir?

İşte bunlar bu gibi yılanların saçtığı zehirlerin neticesidir.

Efendiler; milletime bu kürsüden inanmayımız diye bağırıyorum, inanmaymız!...

Çünkü bizim hür haleti ruhiyemiz vardır. Gazete yazar, biz onu okuduğumuz gibi inanırız. Gazete: Mevsuk olduğuna itimadımız yoktur, dediği halde biz yine inanırız. Vergiler kalkıyor diye yazdığı zaman biz yine inanırız. Eh Hükûmet Devlet işlerini ne ile yapacak? Kim bilir. Hava ile... Bunu hiç düşünmeyiz.

Efendiler; büyük milletime bu kürsüden hitap ederek bağırıyorum: her şeye inanmayınız yalandır, bir takım tezvirattan ibarettir. İnanmaynız!

Efendiler; bu gün İsviçrede matbuat serbesttir. Fakat efendiler; orada böyle bir şey neşrolunursa okuyucular onları ellerine aldıkları zaman güler, atarlar.

Bizde ise hakikat zannolunur. İsviçrede her okuyucu okuduğunu bilir. Her yazıcı da yazacağını düşünerek yazar efendiler; orada da pek çok ağır cezalar vardır. Onları tatbik etmek için hâdisat enderdir.

Bu hainler hiyanetlerine devam ederse, Hükûmet te genç neslin inkilâbını muhafaza edecek kanun tedvin etmiyecek olursa o vakit bizden bekledikleri bir ademi itimat olduğuna Hükûmet te kani olsun *(Bravo sesleri, alkışlar)*.

Ziya Gevher B. (Çanakkale) — Muhterem arkadaşlarım; mevzubahs olan şu davada kürsüye çıkacağım, evvelâ aklıma gelmemişti. Ben bu muhalif matbuat denilen gazetlere, benim muhterem diğer arkadaşlarım gibi senelerce uğraşmış ve onların fikirlerinin ve kabul ettikleri sistemin gömüldüğüne inanmış bir arkadaşınızdım, tekrar müteessirim, vaktile Ali Kemal ve arkadaşlarının bize karşı olan hücumlarına göğüs gerdiğimiz zaman onların mağlûbiyetlerini görerek onların artık fikir ve maksatlarının, yeniden teessüs eden yeni vatanda bir daha yer bulamıyacağına hakikaten kani idik. Maatteessüf bu kanaatimde ben o matbuat âleminin bir müntesibi olarak çok aldandığımı gördüm.

Şimdiye kadar kanunlarımızın ve o kanunlara istinat eden müessesatımızın derhal harekete gelmesi icap eden mühim bir mesele, bu gün millet kürsüsüne aksetmiş oluyor. Çünkü o kadar ileri gidilmiştir ki en nihayet millî vicdan ile mücrimlerle karşı karşıya bulunmak mecburiyetinde kalınmıştır.

Arkadaşlarım, bir takım mücrimlerden bahsediyorum. Karşımızda hakikaten bir takım mücrimler vardır. Ellerindeki bir takım baltalar, kazmalar, kargılar ile mütemadiyen millî vicdanı, gençliğin ruhunu, âtinin istinatgâhı masum dimağları mütemadiyen tahrip etmektedirler.

Bunlar, yalnız yapılan bir eserin yıkılmasını istiyen insanları değil, bu eseri sırf kendilerine hasrettiğimiz gençliğin üzerinde en tahripkâr tesirleri yapmak istiyen mücrimlerdir. Bütün bu tahrikat bütün bu dava kutsî formül içerisinde devam ediyor: Hürriyeti matbuat! hürriyet. Bizim görüşümüz bu hürriyet matbuatın fena halde suiistimal edildiğidir ve mevcut davadadır. O suiistimal davasıdır. Eğer bu insanların yazdıklarını, sarsılmaz dimağımızı ve vicdanımızı muvakkaten susturmak imkânı olsa da, susturarak dinliyebilsek bütün yapılmış olan eserlerin, şanlı tarihin ve arkada bıraktığımız bunca zaferler mesulü olarak mevki almak vaziyette bulunuyoruz. Adeta vatanın ihyasından mesul addolunu-